

VATANSIZLIK HAKKINDA KILAVUZ İLKELER

NO. 4:

**Vatansızlığın Azaltılmasına Dair 1961 Sözleşmesi'nin 1-4 Maddeleri
Vasıtasıyla Her Çocuğa Bir Vatandaşlık Edinme Hakkının
Sağlanması**

BMMYK, bu Kılavuz İlkeleri yetki alanı sorumlulukları gereğince vatansızlığı ele almak üzere düzenlemektedir. Bu sorumluluklar, başlangıçta BMMYK Tüzüğü'nün 6 (A) (II) paragrafında ve Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin 1 (A) (2) Maddesinde ortaya konduğu üzere mülteci olan vatansız insanlarla sınırlıydı. Vatansızlığın Azaltılmasına Dair 1961 Sözleşmesi'nin 11. ve 20. Maddelerince öngörülen işlevlerin yerine getirilmesi için söz konusu Sözleşme hükümleri altındaki kişileri kapsamak üzere 1974 tarih ve 3274 (XXIX) sayılı ve 1976 tarih ve 31/36 sayılı Genel Kurul Kararları ile BMMYK'nin yetki alanı genişletilmiştir. BMMYK Ofisi, 1995 tarih ve 50/152 sayılı Karara istinaden Genel Kurul tarafından onaylanan BMMYK Yürütme Komitesi Kararı 78 ile genel olarak vatansız insanlara yönelik sorumluluklar ile yetkilendirilmiştir. Bunu müteakip Genel Kurul, 2006 tarih ve 61/137 sayılı Karar ile BMMYK yönünden vatansızlığın tespiti, önlenmesi ve azaltılması ve vatansız kişilerin korunması olmak üzere dört geniş sorumluluk sahasını belirleyen 106 sayılı Yürütme Komitesi Kararını onaylamıştır.

Bu Kılavuz İlkeleri, Vatansızlığın Azaltılmasına Dair 1961 Sözleşmesi'nin 50. yıldönümü bağlamında yürütülen bir dizi uzman istişarelerinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır ve özellikle Mayıs 2011'de Dakar, Senegal'de 1961 *Vatansızlık Sözleşmesi'nin Yorumlanması ve Çocuklar arasında Vatansızlığın Önlenmesi konusunda gerçekleştirilen Uzman Toplantısının Özet Sonuçları* üzerine geliştirilmektedir.

Bu Kılavuz İlkeler ile BMMYK personeli ve vatansızlıkla ilgilenen diğer BM kurumlarının yanı sıra hükümetlere, STK'lara, avukatlara, karar makamlarına ve yargıya hukuki yorum konusunda kılavuzluk sağlanması amaçlanmaktadır.

I. GİRİŞ

a) Genel Bakış

1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 15. Maddesi, her kişinin vatandaşlık hakkı olduğu belirlemektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi ("Çocuk Hakları Sözleşmesi"), her çocuğun bir vatandaşlık kazanma hakkının bulunduğunu ifade etmektedir. Vatansızlığın Azaltılmasına Dair 1961 Sözleşmesi'nin ("1961 Sözleşmesi") hedef ve amacı, vatansızlığın önlenmesi ve azaltılmasıdır, böylece her çocuğun sahip olduğu vatandaşlık kazanma hakkı dâhil olmak üzere her bireye vatandaşlık hakkı sağlamaktır. 1961 Sözleşmesi vatandaşlığın kazanılması, vatandaşlıktan feragat, vatandaşlığın kaybı ve vatandaşlıktan çıkarma hakkında kuralları belirlemektedir.

Commented [U1]: Kısaltma kullanılmıyacaksa çıkarılmalı.

2. 1961 Sözleşmesi'nin 1-4 Maddeleri, esasen çocuklar tarafından vatandaşlık kazanılması ile ilgilidir. Çocuklar arasında vatansızlığın önlenmesine yönelik çabaların temelini 1961 Sözleşmesi'nin 1. Maddesinde yer alan teminat oluşturmaktadır. 1. Madde, aksi takdirde vatansız olacak çocuğa, iki yoldan bir tanesi vasıtasıyla doğduğu ülkenin vatandaşlığını edinme hakkını tanımaktadır. Bir ülke kendi topraklarında doğan ve aksi takdirde vatansız olacak çocuklara vatandaşlığı kanun yoluyla (*kanun gereği*) otomatik olarak verebilir. Alternatif olarak, bir ülke bu bireylere daha sonra başvuru üzerine vatandaşlık verebilir. Başvuru üzerine verilen vatandaşlık, Madde 1(2)'ye göre, bu Kılavuz İlkelerinin 36-48 paragraflarında daha detaylı olarak bahsedilen dört koşuldan bir veya birden fazlasına tabii olabilir.

3. 1961 Sözleşmesi bundan başka, annenin ülkesinde doğan ve aksi takdirde vatansız kalacak çocuğun, soybağı esasıyla annenin vatandaşlığını kazanması (Madde 1 (3)) ve, doğduğu ülkenin vatandaşlığına sahip olmayan bireyler için başvuru yapılması suretiyle soybağı esasıyla bir ebeveynin vatandaşlığını kazanması (Madde 1(4)) ve yurtdışında doğan ve aksi takdirde vatansız kalacak bireylerin, soybağı esasıyla bir ebeveynin vatandaşlığını kazanması hükümlerini içermektedir. 3. Madde Sözleşme'nin yer yönünden uygulamasını düzenleyen bir kuralı öngörürken, 2. Madde terk edilmiş çocukların vatandaşlığını düzenleyen bir hüküm içermektedir. 12. Madde, 1. Maddenin geçici kapsamını içeren geçici hükümleri düzenlemektedir. Tüm bu hükümler aşağıda daha kapsamlı biçimde tartışılacaktır.

4. 1961 Sözleşmesi'nin 17. Maddesinde düzenlendiği üzere, Taraf Devletlerin 1-4 Maddelerine çekince koymalarına izin verilmemiştir. Ancak, yukarıda belirtildiği üzere bazı hükümler, Taraf Devletlerin, çocuklar arasında vatansızlığın ele alınmasına yönelik iki veya daha fazla yol arasında seçim yapmasına izin vermektedir.

5. Bu Kılavuz İlkeler ile Devletlere, BMMYK ve diğer aktörlere 1961 Sözleşmesi'nin 1-4 ve 12. Maddelerinin yorumlanmasında ve uygulanmasında yardımcı olunması amaçlanmaktadır.

b) 1961 Sözleşmesi'nin Yorumuna Yönelik Genel Konular

6. 1961 Sözleşmesi'nin 1-4 Maddeleri hüsnüniyetle, belgede kullanılan terimlerin olağan anlamlarına uygun olarak, bağlamları içinde ve Sözleşme'nin hedef ve amacı ışığında yorumlanmalıdır.¹ Bu Kılavuz İlkeler aynı zamanda, ilgili olduğu takdirde anlaşmanın hazırlanma sürecine ve özellikle daha yakın tarihli diğer anlaşmalardaki karşılık gelen yükümlükler ile benzerlikler ve farklılıklara atıfta bulunmaktadır.

¹ Lütfen Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 31. Maddesine bakınız, BM Anlaşmalar Serisi 1155, 331.

7. Sözleşme metninin sade dilinin yorumlanmasına ilişkin olarak, Sözleşme'nin, Birleşmiş Milletlerin beş resmi dilinde (Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca) hazırlandığını ve tüm beş dildeki versiyonlarının eşit derecede orijinal olduğunu kabul etmek önemlidir. Farklı dil versiyonları arasında anlamsal bazı küçük farklılıklar söz konusudur; ancak bunlar, anlaşmanın hedef ve amacına uygun olarak özellikle metni en iyi şekilde uyumlulaştırılan anlam ve anlaşma yorumlanması kuralları uygulanmak suretiyle çözümlenmektedir.²

c) Uluslararası İnsan Hakları Normlarının 1961 Sözleşmesi'ne Etkisi

8. 1961 Sözleşmesi'nin hükümleri, uluslararası hukuktaki gelişmeler, özellikle uluslararası insan hakları hukuku ışığında okunmalı ve yorumlanmalıdır. İlgili belgeler, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 1965 Sözleşmesi ("CERD"), 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ("ICCPR"), 1979 Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ("CEDAW"), 1989 Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 2006 Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'yi içermektedir. Ayrıca, 1969 Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi ("Amerika Sözleşmesi"), 1990 Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Sözleşmesi ("Afrikalı Çocuklar Sözleşmesi"), 1997 Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi, 2004 Arap İnsan Hakları Sözleşmesi, 2005 İslamiyet'te Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Devlet Halefiyeti İle İlgili 2006 Avrupa Konseyi Vatansızlığın Önlenmesi Sözleşmesi gibi bölgesel insan hakları belgeleri de konuyla ilgilidir.

"Çocuğun yüksek yararı" ilkesinin 1961 Sözleşme'ne Etkisi

9. Çocuklar arasında vatansızlığın önlenmesi için 1961 Sözleşmesi yükümlülüklerinin kapsamını belirlemede, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin olağanüstü önemi bulunmaktadır. (İkisi hariç) tüm Birleşmiş Milletler Üyesi Ülkeler, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraftır. 1961 Sözleşme'ne taraf tüm Devletler aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne de taraftır. Bu yüzden, 1961 Sözleşme'nin 1-4 Maddeleri, Çocuk Hakları Sözleşmesi hükümlerinin ışığında yorumlanmalıdır.³

10. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin birkaç hükmü 1961 Sözleşmesi'nin 1-4 Maddelerini yorumlamak açısından önemli araçlardır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7. Maddesi, her çocuğun vatandaşlık edinme hakkının olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni kaleme alanlar, bu hak ile 1961 Sözleşmesi arasında doğrudan bir bağlantı görmüşler ve dolayısıyla Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7 (2) Maddesinde "Taraf Devletlerin, bu hakların, özellikle uygulanmadığında çocuğun vatansız kalacağı hallerde, bu alandaki ilgili uluslararası belgelerle kendi ulusal hukuk ve hükümlerine uygun olarak uygulanmasını sağlayacağını" belirtmişlerdir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesi, her çocuğun vatandaşlık dâhil kendi kimliğini koruma hakkı olduğunu öngörmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesi, 7. ve 8. Maddeler dâhil olmak üzere Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yer alan tüm önemli haklar için geçerli olan, genel bir ayrımcılık yapmama hükmüdür. Madde, çocuğun ebeveynleri veya vasilerinin statüsüne dayanarak açıkça çocuğu ayrımcılığa karşı korumayı öngörmektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesi, vatandaşlık alanı dâhil çocuklarla ilgili tüm eylemlerin temel husus olarak *çocuğun yüksek yararına*

² Lütfen Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 31(3)(c) Maddesine bakınız, BM Antlaşmalar Serisi 1155, 331.

³ Lütfen Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 33. Maddesine bakınız, BM Antlaşmalar Serisi 1155, 331.

göre gerçekleştirilmesini gerektirerek, genel bir ilke ortaya koyar ve 7. ve 8. Maddelerle ilintili olarak uygulanır.⁴

11. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. ve 7. Maddelerinde, bir çocuğun uzun süre vatansız kalmaması gerekliliği: çocuğun doğduğunda veya doğduktan sonra en kısa sürede vatandaşlık edinmesi zorunluluğu ortaya konmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin Devletlere getirdiği yükümlülükler, sadece çocuğun doğduğu ülkeye değil, ayrıca çocuğun ebeveynlik veya ikametgâh gibi yollarla ilgili bağlantısı olan tüm ülkelere yöneliktir. Devlet Halefiyeti bağlamında, aynı zamanda halef ve selef Devletlerin de yükümlülükleri olabilir.

12. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraf olup aynı zamanda Amerika Sözleşme'ne veya Afrikalı Çocuklar Sözleşmesine de taraf olan Devletlerin, kendi topraklarında doğan, aksi takdirde vatansız olacak çocuklara, doğumlarında otomatik olarak vatandaşlık vermelerine ilişkin açıkça yükümlülükleri bulunmaktadır.⁵

Toplumsal cinsiyet eşitliği normlarının 1961 Sözleşmesi hükümlerine etkisi

13. 1961 Sözleşmesi yorumlanırken, ICCPR'da ve CEDAW'da yer alan toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin dikkate alınması zorunludur. Özellikle, CEDAW'ın 9(2) Maddesi, çocukların tabiiyetine ilişkin olarak kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmalarını öngörmektedir.

14. ICCPR (1966) ve CEDAW'ın (1979) kabulünden önce 1961 Sözleşmesi'nin kabulü esnasında, birçok vatandaşlık yasasında toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık yapıyordu. 1961 Sözleşmesi, vatansızlığın, vatandaşlık yasalarındaki kadının çocuğuna kendi vatandaşlığını verme hakkını kısıtlayan hükümlere bağlı olarak, çocukların evlilik dışı veya evlilik kapsamında karma vatandaşlığa sahip ebeveynlerin çocuğu olarak doğduğu hallerde yasa çatışmalarından kaynaklanabileceğini bildirmektedir. Bu nedenle, 1961 Sözleşmesi'nin 1 (3). Maddesi, Devletlerin, aksi takdirde vatansız olacak ve annelerinin vatandaşı olduğu ülkede doğmuş çocuklara vatandaşlık vermelerini gerektiren bir teminat ortaya koymaktadır. Bu çocuklar, doğdukları anda yasa gereği doğdukları ülkenin vatandaşlığını almak zorundadırlar.

15. Bugün, 1961 Sözleşme'ne taraf olan Devletlerin neredeyse tümü, UMSHS ve CEDAW'da öngörüldüğü üzere toplumsal cinsiyet eşitliğini ulusal hukuklarına taşımışlardır. Bununla beraber, 1961 Sözleşmesi'nin 1 (3) Maddesinde yer alan teminat, çocuklarına kendi vatandaşlıklarını verme konusunda kadınların erkeklerden daha az tercih edildiği Devletlerde güncelliğini korumaktadır. 1961 Sözleşmesi'nin 1 (3). Maddesi sadece anneler vasıtasıyla vatandaşlık edinimini ele alsada UMSHS ve CEDAW'da ortaya konan eşitlik ilkesi ve diğer insan hakları anlaşmalarının ışığında, bir Taraf Devletin vatandaşı olan babanın ülkesinde doğan çocuklar da aksi takdirde vatansız olacaklarsa yasa gereği en kısa sürede doğdukları ülkenin vatandaşlığını almalıdırlar.⁶

II. 1961 SÖZLEŞMESİ'NE GÖRE BİR BİREY NE ZAMAN "AKSİ TAKDİRDE

⁴ Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3 (1) Maddesinde şöyle denmektedir: "Gerek kamu gerekse özel sosyal refah kurumları, hukuk mahkemeleri, idari otoriteler veya yasama organları tarafından gerçekleştirilsin, çocukları ilgilendiren tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararı temel husus olacaktır."

⁵ Amerika Sözleşmesi'nin 20 (2) Maddesi şunu ifade eder "eğer kişinin başka bir vatandaşlık edinme hakkı yoksa bu kişi doğduğu ülkenin vatandaşlığını alma hakkına sahiptir." Afrikalı Çocuklar Sözleşmesi'nin 6(4) Paragrafı şunu ortaya koyar "Mevcut Sözleşmeye Taraf Devletler, Anayasal hukuklarının, bir çocuğun doğduğu anda eğer söz konusu Devletin yasaları doğrultusunda herhangi başka bir Devletin vatandaşlığına sahip değilse, doğduğu ülkenin vatandaşlığını edinmesi için gerekli ilkeleri tanımasını sağlama görevini üstlenir."

⁶ Bu, evlilik dışı doğan çocukların babaları vasıtasıyla vatandaşlık edinimine izin vermeyen Devletler için geçerlidir. Lütfen ayrıca bkz. Genovese - Malta, Başvuru No. 53124/09 davasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 11 Ekim 2011 tarihli kararına bakınız.

VATANSIZ" OLUR?

a) 1961 Sözleşmesi'ne göre "Vatansız" tanımı

16. 1961 Sözleşmesi'nin 1. ve 4. Maddeleri, Devletlerin, aksi takdirde vatansız kalacak bireylere vatandaşlık vermesini gerektirmektedir. 1961 Sözleşmesi bununla beraber "vatansız" terimini tanımlamamaktadır. Daha ziyade, Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin 1954 Sözleşmesi'nin (1954 Sözleşmesi) 1 (1). Maddesi, "vatansız kişinin" uluslararası tanımını "yasaları gereği hiçbir Devlet tarafından vatandaş olarak kabul edilmeyen kişi" olarak yapmaktadır.⁷ Bu tanım, Uluslararası Hukuk Komisyonu'na göre günümüzde teamül hukukunun bir parçasıdır. Tanım, "aksi takdirde vatansız olur" teriminin 1961 Sözleşmesi uyarınca uygulama kapsamının belirlenmesiyle ilgilidir.⁸

17. 1954 Sözleşmesi'nin 1 (2) Maddesinde⁹ belirtilen hariçte bırakma hükümleri, Sözleşme uyarınca Devletlerin yükümlülüklerinin kapsamını sınırlamaktadır. Ancak, bunlar, 1961 Sözleşmesi'nin belirli bireylere uygulanabilirliğini belirlemeye ilişkin değildir.¹⁰ 1961 Sözleşmesi, vatansızlığı hak etmiyor veya vatansızlığa karşı korumaya ihtiyacı yok olarak görünen belli kategorideki bireyleri dışlamaktan ziyade farklı bir yaklaşımı benimsemektedir. Sözleşme, Taraf Devletlerin, aksi takdirde söz konusu bireylere vatandaşlık vermek zorunda kalacakları bireylere, etraflıca listelenmiş belli istisnalar uygulamasına izin vermektedir.¹¹

b) Çocuğun Durumuna Odaklanma

18. "Aksi takdirde vatansız olur" terimi, bir çocuğun Taraf Devlet ile o ülkedeki doğumu veya o ülkenin vatandaşı tarafından dünyaya getirilmesi yoluyla bir bağlantısı varsa ve söz konusu çocuğa vatandaşlık verilmezse, o çocuk vatansız olur anlamına gelmektedir. Bir çocuğun aksi takdirde vatansız olacağına tespit edilmesi, söz konusu çocuğun ebeveynleri (kan bağı ilkesi) veya doğduğu ülkeden (doğum yeri ilkesi) dolayı bir başka ülkenin vatandaşlığını alıp almadığının belirlenmesini gerektirmektedir. Ebeveynleri vatansız olduğunda ve doğdukları ülkede, kendilerine vatandaşlık vermezse çocuklar da her zaman vatansız olur. Hatta aynı zamanda, çocuklar doğum yeri ilkesini uygulamayan bir ülkede doğmuşlarsa ve ebeveynlerinden birinin veya her ikisinin de vatandaşlığı olup ancak hiçbiri çocuğa tabiiyet veremiyorsa çocuklar vatansız olabilir. Burada sınılanması gereken konu, çocuğun vatansız olmasının nedeninin, ebeveynlerinin tabiiyetini alamaması mı yoksa doğmuş olduğu ülkenin tabiiyetini mi alamamasıdır, ebeveynlerinin vatansız olup olmadığının sorgulanması değildir. 1961 Sözleşmesi'nin 1. Maddesinin vatansız

⁷ 1954 Sözleşmesi'nin 1 (1). Maddesinin yorumu konusunda diğer detaylar için lütfen bkz. <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f4371b82.html> adresinde mevcut BMMYK, *Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin 1954 Sözleşmesi'nin 1 (1) Maddesindeki "Vatansız Kişi" Tanımı Hakkında Kılavuz İlkeler* ("Tanım Hakkında Kılavuz İlkeler") ve <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f7dafb52.html> adresinde mevcut BMMYK, *Bir Kişinin Vatansız Olup Olmadığının Belirlenmesine Yönelik Prosedürler Hakkında Kılavuz İlkeler* ("Prosedürler Hakkında Kılavuz İlkeler").

⁸ Lütfen bkz. http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_8_2006.pdf adresinde mevcut Uluslararası Hukuk Komisyonu, *Yorumlarla Diplomatik Koruma Konusunda Makaleler*, 2006, 49.

⁹ 1954 Sözleşmesi'nin 1 (2) Maddesi, bu Sözleşme'nin aşağıdakiler için geçerli olmayacağını belirtir:

- (i) Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği dışındaki Birleşmiş Milletler kurum ve kuruluşlarından korunma ya da yardım alan kişiler için, böyle bir korunma ya da yardım aldıkları sürece;
- (ii) Bir ülkede ikametgâh almış ve o ülkenin vatandaşlığını taşımasına bağlı olarak, o ülkenin hak ve yükümlülüklerine sahip olduğu söz konusu ülkenin yetkin otoriteleri tarafından kabul edilen kişilere;
- (iii) (a) Barışa karşı suç, savaş suçu, ya da insanlığa karşı suç gibi suçlarla ilgili koşullar yaratmak amacıyla hazırlanan uluslararası belgelerde tanımlandığı biçimiyle suç işlemiş oldukları;
(b) İkamet ettikleri ülkeye kabul edilmelerinden önce, bu ülke dışında siyasi olmayan ciddi bir suç işlemiş oldukları;
(c) Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı eylemlerden dolayı suçlu sayılmış oldukları konusunda ciddi kuşku bulunan kişiler için geçerli olmayacaktır.

¹⁰ Aynısı, 1954 Sözleşmesi'ne bazı Taraf Devletlerce yapılan kişisel kapsama ilişkin çekinceler için de geçerlidir.

¹¹ Bu koşullar aşağıdaki 36-48. paragraflarda ele alınacaktır.

ebeveynlerin çocuklarına uygulanmasının kısıtlanması, bir çocuğun vatansız kılınabileceği çeşitli yolların ışığında yetersiz ve o hükümlerin koşullarına aykırıdır.

c) Herhangi bir Yabancı Vatandaşlığa Sahip Olmama Durumunun Tespiti

19. Eğer bir ülkenin yetkilileri bir insanı o ülkenin vatandaşı olarak tanımayı reddediyorsa, o zaman Taraf Devlet, söz konusu kişinin belli bir ülkenin vatandaşı olmadığını kabul etmek zorundadır. Bir Devlet, bir kişiyi vatandaş olarak tanımayı, ya açık bir şekilde kişinin vatandaş olmadığını ifade ederek ya da bireyin vatandaş olduğunu teyit etmeyi amaçlayan sorgulamalara cevap vermeyerek reddeder.¹² 1961 Sözleşmesi'ne Taraf bir Devlet, başka bir ülkenin vatandaşlık mevzuatını kendince yorumlaması ve bu yorumlamanın ilgili ülkenin yorumlaması ile farklı olmasından dolayı, Birinci ve Dördüncü Maddelere göre vatansız olacak olan bir kişiye kendi vatandaşlığını verme yükümlülüğünden kaçamaz.

20. Çoğu hukuk sisteminde, talebini ispatlamakta ilk sorumluğu talep sahibi taşır. Bir bireyin vatandaşlık edinip edinmediğini tespit ederken, sıklıkla ortaya çıkan zorluklar nedeniyle, bireyin aksi takdirde vatansız kalıp kalmayacağına ilişkin gereklerin ortaya konması ve kanıt toplanması için ispat yükünün talep sahibi ve Taraf Devletin yetkilileri arasında paylaşılması zorunludur. İlgili yetkilinin elindeki mevcut tüm ilgili kanıtları sağlaması ve sunması gerekirken talep sahibi ve ebeveynlerinin/vasilerinin de işbirliği yapma ve ellerindeki belge ve bilgiyi sağlama sorumluluğu bulunmaktadır.

21. Bir çocuğun aksi takdirde vatansız olacağına kanıtının değerlendirilmesine yönelik evrensel bir standart bulunmamaktadır. Bir çocuğun bir vatandaşlığa sahip olduğuna ilişkin yanlış bir bulgunun sonucu, söz konusu çocuğu vatansız bırakmak olacaktır. Bu nedenle karar vericilerin Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. ve 7. Maddelerini dikkate alması ve örneğin, bir bireyin, ilgili ülkenin vatandaşlığını almazsa "kabul edilebilir bir dereceye kadar" bireyin vatansız olacağı gibi uygun bir ispat yükümlülüğü standardı benimsemesi gerekmektedir. Daha üst bir ispat yükümlülüğü standardına gerek duyulması, 1961 Sözleşmesi'nin hedef ve amacını baltalayacaktır. Çocuklar ve özellikle de refakatsiz çocuklar tarafından tabiiyetleri ile ilgili olarak temel gerçekleri bildirmede karşılaşılan güçlü zorlukları ele alan özel prosedürler ile ilgili hususlara itibar edilmelidir.¹³ Talep sahibi ve/veya ebeveynlerinin veya vasilerinin ifadesi, ilgili Devletin veya Devletlerin mevzuatı (örn. Ebeveynlerin tabiiyeti), uygulamadaki tabiiyet mevzuatı, bireyin doğum belgesi, ebeveynlerin kimlik belgeleri, diğer ülkelerin diplomatik misyonlarından alınan cevaplar, üçüncü tanıklar uzmanlar ve sözlü tanıklıklar dâhil olmak üzere ilgili tüm kanıtların değerlendirilmesi gerekmektedir.

d) Çocukların Durumunun "Belirsiz Tabiiyet" olarak Sınıflandırılması

22. Bazı Devletler çocuğun "belirsiz tabiiyeti" olduğuna dair bulgular tespit etmektedir.¹⁴ Böyle bir durum ortaya çıktığında, Devletlerin, çocuğun olmayan tabiiyet durumunu uzatmamak için, aksi takdirde vatansız olup olmayacağını bir an önce belirlemesi gerekir. 1961 Sözleşmesi'nin 1. ve 4. Maddelerinin uygulanmasına yönelik olarak böyle bir sürenin beş yılı geçmemesi uygun bulunmaktadır.¹⁵ Belirsiz tabiiyeti olan çocuklar şeklinde tanımlanan bu çocuklar, (sağlık ve eğitim gibi) insan haklarını normal vatandaş olan çocuklarla eşit şekilde kullanmalıdır.

¹² Lütfen ayrıca "Tanım Kılavuz İlkeleri" için 16. ve 34. paragraflara bakınız.

¹³ Lütfen ayrıca bkz. "çocuk [vatansızlık] talep sahiplerine yönelik ek prosedürle ilgili ve açık teminatların, ispat yükünün büyük kısmının Devlet tarafından üstlenilmesinin yanı sıra bu taleplerin öncelikli işleme alınması, bu kişilere uygun biçimde yetiştirilmiş yasal temsilci, mülakatçı ve tercüman sağlanmasını öneren *Prosedürler Hakkında Kılavuz İlkeleri*, paragraf 66.

¹⁴ Burada kullanılan bu terim, vatandaşlık statüsünün sınıflandırılmasına yönelik olarak "bilinmiyor", "belirsiz" veya "araştırılıyor" olarak bilinen bir şemsiye ifade olarak kullanılmıştır. Terim, aynı zamanda Devletlerin bir kişiyi "vatansız" olarak sınıflandırmadığı ancak daha ziyade iç hukuklarına dayalı olarak belirli bir terim kullandıkları durumları da kapsamaktadır.

¹⁵ Bir Devlette başvuru prosedürleri yürürlükte ise, 1961 Sözleşmesi'nin 1 (2)(b) Maddesi uyarınca aranabilecek azami ikamet süresi beş yıldır, Lütfen aşağıdaki 40. paragrafa bakınız.

23. Eğer Taraf Devlet aksi takdirde vatansız kalacak çocuklara doğduklarında otomatik olarak vatandaşlık vermeyi tercih ettiyse, o zaman belirsiz tabiiyeti olan çocuklara başka tabiiyetleri olduğu kanıtlanmadıkça doğdukları ülkenin tabiiyetini almış olarak muamele etmelidirler.

e) Kayıt Yoluyla Bir Ebeveynin Vatandaşlığının Kazanılması Olasılığı

24. Aksi takdirde vatansız olacak çocuklara vatandaşlık verme sorumluluğu, çocuğun bir Devlet'in topraklarında doğduğu ve vatansız olduğu, ancak ebeveynlerinden birinin vatandaşı olduğu Devlet'e kaydolarak ya da seçme hakkının beyanı veya kullanılması gibi benzer bir prosedür yoluyla vatandaşlık kazanabileceği hallerde geçerli değildir.¹⁶

25. Ancak söz konusu çocuk doğum ile derhal ebeveynin vatandaşlığını alabiliyorsa ve ebeveynin vatandaşı olduğu Devlet'in vatandaşlık vermeyi reddetme takdir yetkisi bulunmuyorsa, Taraf Devletlerin bu koşullarda çocuklara vatandaşlık vermemesi kabul edilebilir. Böyle durumlarda vatandaşlık vermeyen Devletlerin, ebeveynlere vatandaşı oldukları ülke veya ülkelerin yetkili makamları ile ilgili süreci başlatmada yardımcı olmaları önerilmektedir.

26. Buna ek olarak, eğer ebeveynler çocuklarını kendi vatandaşı oldukları ülkeye kaydettiremiyorlarsa veya kaydettirmemek için geçerli sebepleri varsa, o zaman Devlet çocuğa vatandaşlık verecektir. Bunun, bir kişinin içinde bulunduğu bireysel durumda vatandaşlık kazanılması için girişimde bulunmasının makul surette beklenip beklenemeyeceğine bağlı olarak belirlenmesi gereklidir.¹⁷

f) Mülteci Çocukların Özel Durumu

27. Bazı çocuklar, kendileri de vatansız olan mülteci¹⁸ ebeveynlerin çocukları olarak doğarlar veya yurtdışında doğan çocukların ebeveynlerinin vatandaşlıklarını almalarına ilişkin kısıtlamalara bağlı olarak ebeveynlerinin vatandaşlığını alamamaktadırlar. Ebeveynlerin vatandaşlığının kayıt veya başka bir prosedür ile edinilebileceği hallerde, söz konusu kazanım, ebeveynlerin kendi konsolosluk yetkilileri ile temasını engelleyen mültecilik statüsünün doğası gereği imkânsız olacaktır. Bunun gibi, bir mültecinin çocuğunun aksi takdirde vatansız olacağı koşullarda, 1. Maddedeki teminat geçerli olacaktır. Çocuğun doğduğu Taraf Devletin yaklaşımına dayalı olarak, çocuk ya otomatik olarak doğumla ya da daha sonra bir başvuru prosedürü ile söz konusu ülkenin vatandaşlığını alır.

28. Mülteci çocuğu olarak doğarak kendiliğinden doğumda ebeveynlerinin vatandaşlığını alan çocuklar için durum farklıdır. Bu çocuklar, çoğunlukla *fiilen* vatansız kişi olarak görülmüşlerdir.¹⁹ 1961 Sözleşmesi'nin Nihai Senedi, *fiilen*

¹⁶ Bu mesele, 1961 Sözleşmesi hazırlanırken ele alınmıştır. İsviçre temsilcisi şunu ifade etmiştir: "Bu gibi çocukların babaları, çoğunlukla çocukların vatansız olmalarına kasten sebebiyet vermişlerdir [...] ki ülkesinin izin veremeyeceği bir prosedürdür." Lütfen bkz. *Gelecekteki Vatansızlığın Ortadan Kaldırılması ya da Azaltılmasına Dair Birleşmiş Milletler Konferansı'nın 9. Genel Kurulu Özet Kayıtları A/CONF.9/SR.9* (15-4-1959), s. 2'e bakınız.

¹⁷ Bu, örneğin ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de mülteci statüleri sebebiyle mantık çerçevesinde çocuklarını kayıt ettirmesinin beklenemeyeceği durumlara ilişkindir.

¹⁸ Aynıysa tamamlayıcı korumaya uygun kişiler için geçerli olacaktır; örneğin, *mülteciler veya ikincil korumaya uygun kişilere ve verilen korumanın içeriğine yönelik yeknesak bir statü sağlanması için uluslararası korumanın faydalanıcıları olarak üçüncü ülke vatandaşlarının veya vatansız kişilerin nitelendirilmelerine ilişkin standartlar hakkında 13 Aralık 2011 tarihli 2011/95/EU Konsey Direktifinde* düzenlenen Avrupa Birliği'nin tamamlayıcı koruma rejimi kapsamına giren kişiler. Bu Direktif, 21 Aralık 2013 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 29 Nisan 2004 tarihli 2004/83/EC Konsey Direktifini hükümsüz kılmıştır.

¹⁹ Lütfen bu terim ile ilgili olarak *Uluslararası Hukukta Vatansız Kişiler Kavramı konulu Uzman Toplantısı'na (Özet Sonuçları)* ilişkin *Tanım Hakkında Kilavuz İlkelerinin* 8. paragrafına bakınız, 2010.

vatansız kişilerin olabildiğince vatansız kişiler olarak muamele edilmeleri gerekliliğine ilişkin bağlayıcı olmayan bir tavsiye içermektedir. Dolayısıyla Devletlerin, 1961 Sözleşmesi'nin 1 (1) Maddesinde öngörülen şekilde, kişilerin doğdukları ülkelerin vatandaşlığını edinme olasılığını sunmaları teşvik edilmektedir. Ancak, bir mültecinin çocuğunun doğduğunda ebeveynlerinin ülkesinin vatandaşlığını edinmesi durumunda, 1961 Sözleşmesi'nin 1 (1) Maddesinde yer aldığı üzere, ev sahibi ülkelerin özellikle bir veya her iki ülkede çifte vatandaşlığın izin verilmediği durumlarda doğumda otomatik olarak vatandaşlık sağlamaları arzu edilmemektedir. Daha ziyade, Devletlere, gelecekte kalıcı çözümlere (örneğin, menşe ülkelerine gönüllü geri dönüş) yönelik olabilecek her türlü planı dikkate alarak, mülteci çocukların doğdukları ülkenin vatandaşlığını alıp almamaya ilişkin mülteci çocuklara ve ebeveynlerine karar verme imkânı sağlamaları önerilmektedir.

III. TARAF DEVLETİN TOPRAĞINDA DOĞAN, AKSİ TAKDİRDE VATANSIZ OLACAK ÇOCUKLARA VATANDAŞLIK VERİLMESİ (1961 SÖZLEŞMESİ 1(1) - 1(2) MADDELERİ)

a) 1. ve 4. Maddelerin İlişkisi

29. 1961 Sözleşmesi ve ilgili evrensel ve bölgesel insan hakları normları, devletler tarafından vatandaşlık verilmesi ya da verilmemesinin *zorunlu olduğuna* ilişkin temel kuralları bildirmez. Özellikle, 1961 Sözleşmesi, Devletlerin, kendi topraklarında doğmuş tüm çocuklara vatandaşlık verebilecekleri kusursuz bir "*doğum yeri ölçütü*"²⁰ ilkesi rejimini benimsemelerini gerektirmez. Benzer şekilde, Sözleşme, "kan bağı ölçütü" ilkesi veya *soy vasıtasıyla vatandaşlığın* benimsenmesini de gerektirmez.

30. 1961 Sözleşmesi, daha ziyade, bir bireyin aksi takdirde vatansız olacağı durumlarda çocuğun doğduğu Taraf Devletin, vatansızlığı önlemek (1. Madde) üzere vatandaşlık vermesini gerektirir. Bir çocuğun bir Taraf Devlet vatandaşının çocuğu olarak Taraf olmayan bir ülkede doğması halinde, ikincil bir hüküm ortaya çıkar ve aksi takdirde çocuk vatansız olacaksa, ebeveynlerin vatandaşı olduğu Devlet söz konusu çocuğa vatandaşlık vermek zorundadır (Madde 4). Sonuç olarak, 1961 Sözleşmesi, vatandaşlık yasalarındaki çelişkileri hem *kan bağı* hem de *doğum yeri* ilkesinden faydalanan bir yaklaşım vasıtasıyla ele almaktadır.

31. Topraklarında doğan tüm çocuklara vatandaşlık veren Devletlerin vatandaşlık yasaları, Sözleşme'nin 1. Maddesiyle her zaman uyumlu olacaktır. Diğer bir deyişle, kısıtlamasız bir *doğum yeri* rejimi, söz konusu Devlet'in topraklarında doğan çocuklara ilişkin olarak Sözleşme'nin 1. Maddesini ilgisiz kılar. Benzer şekilde, yurtdışında kendi vatandaşlarının çocukları olarak dünyaya gelen tüm çocuklara intikal yoluyla vatandaşlık veren Devletler, Sözleşme'nin 1(4) ve 4. Maddeleri ile her zaman uyumlu olacaktır (aşağıdaki 49-52 paragraflarında detaylı olarak açıklanmıştır). İkamet gereklilikleri gibi *doğum yeri yoluyla* vatandaşlığın intikalinde geçerli olan bazı kısıtlamalar durumunda, bunların Madde 1 (2) bazında değerlendirilmesi gerekmektedir (lütfen aşağıdaki 36. paragrafa bakınız). Aynısı, Madde 4 (2)'de izin verilen durumlara ilişkin olarak vatandaşlığın *kan bağı yoluyla* intikalindeki kısıtlamalar için de geçerlidir.

b) 1961 Sözleşmesi Yükümlülükleri ile Uyum Sağlamak üzere Vatandaşlık Verme Seçenekleri

32. 1961 Sözleşmesi'nin 1. Maddesi, Taraf Devletler için, topraklarında doğan aksi takdirde vatansız olacak çocuklar için vatandaşlık vermeye yönelik iki alternatif öngörmektedir. Devletler, 1(1)(a) Maddesi gereğince ya doğum üzerine otomatik olarak vatandaşlık edinimi sağlayabilir ya da 1(1)(b) Maddesi gereğince başvuru

²⁰ Kelimenin tam anlamıyla *doğum yeri*, toprak hakkı anlamına gelmektedir; bir kişi doğduğu ülkenin vatandaşlığını alır.

üzerine vatandaşlık sağlayabilir.²¹ 1961 Sözleşmesi'nin 1(1)(b) Maddesi, aynı zamanda 1(1)(b) Maddesi gereğince başvuru üzerine vatandaşlık vermeyi tercih eden Taraf Devletlere, kendi ülkelerinde doğan aksi takdirde vatansız kalacak çocuklara, iç hukukta belirlenen yaşta otomatik olarak vatandaşlık verme izni vermektedir.

33. Bir Taraf Devlet, bir bireyin o devlete olan bağlılığının seviyesine dayalı olarak farklı edinim usulleri vasıtasıyla vatandaşlığının edinilmesine yönelik bu alternatiflerin birleşimini uygulayabilir. Örneğin, bir Taraf Devlet, ebeveynleri söz konusu ülkede daimi veya yasal mukim, aksi takdirde vatansız kalacak olan ülkede doğmuş çocuklara otomatik olarak vatandaşlık verebildiği gibi ebeveynleri yasal mukim olmayanlar için bir başvuru prosedürüne gerek duyabilir. Bununla beraber, farklı gruplara muamelede yapılan herhangi bir farklılığın meşru bir amacı olmalı ve ayrımcılık esasına dayandırılmamalı ve makul ve orantısız olmalıdır.

c) Doğumda veya Doğumdan Sonra En Kısa Sürede Vatandaşlık Edinimi

34. 1961 Sözleşmesi'nin 1(1) ve 1(2) Maddelerinde yer alan vatansızlığın önlenmesine yönelik kurallar, her çocuğun vatandaşlık edinim hakkı bulunmasını tanıyan sonraki insan hakları anlaşmaları ışığında okunmalıdır. Özellikle, 1961 Sözleşmesi'nin 1. Maddesi doğrultusunda okunduğunda, her çocuğun vatandaşlık edinim hakkı (Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7. Maddesi) ve çocuğun yüksek yararı ilkesi (Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. Maddesi), Devletlerin kendi topraklarında doğmuş aksi takdirde vatansız kalacak çocuklara ya (i) doğumda otomatik olarak ya da (ii) doğumdan hemen sonra başvuru üzerine vatandaşlık vermesini gerektirir. Buna göre, 1961 Sözleşmesi'nin 1(2) Maddesinde izin verildiği üzere Devlet başvuru için koşul öne sürerse, bu, çocuğu dikkate değer bir süre vatansız bırakma etkisi yaratmamalıdır.

35. Aynı zamanda, birçok Devlet için daha katı bir standardın ortaya çıkmasına neden olan bölgesel anlaşmalar da bulunmaktadır. Amerika Sözleşmesi'nin 20. Maddesi ve Afrikalı Çocuklar Sözleşmesi'nin 6. Maddesi, çocukların aksi takdirde vatansız kalacaklarsa doğumda otomatik olarak doğdukları ülkenin vatandaşlığını almaları gerektiğini ortaya koymaktadır.²²

d) Başvuru üzerine Vatandaşlık Edinimine yönelik İzin Verilebilir Koşullar (1961 Sözleşmesi, Madde 1(2))

36. Taraf Devletlerin 1961 Sözleşmesi'nin 1(1)(b) Maddesi gereğince başvuru üzerine vatandaşlık vermeyi tercih etmelerine, dört koşuldan bir veya birden fazlasını yerine getirmeleri halinde izin verilebilir. İzin verilebilen koşullar, 1961 Sözleşmesi'nin 1(2) Maddesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

- Reşit olma yaşını takiben hemen başvuruda bulunulmasına ilişkin belirli bir süre (Madde 1(2)(a));
- Başvuru öncesinde beş yılı ve toplamda 10 yılı aşmayacak şekilde Taraf Devlette belirli süre mutad ikamet, (Madde 1(2)(b));
- Sabıka geçmişi üzerinde kısıtlamalar (Madde 1(2)(c));
- Bireyin her zaman vatansız olmuş olması koşulu (Madde 1(2)(d)).

Herhangi başka bir koşulun öne sürülmesi, 1961 Sözleşme şartlarını ihlal edecektir.²³

²¹ 1961 Sözleşmesi'nin 4. Maddesindeki benzer yaklaşımla karşılaştırınız. Lütfen 51. paragrafa da bakınız.

²² Lütfen yukarıdaki 12. paragrafa bakınız.

²³ 1(4) ve 4(1) Maddelerinin uygulanma prosedürlerine yönelik benzer kapsamlı koşul listeleri, sırasıyla 1(5) ve 4(2) Maddelerinde verilmiştir. Lütfen, bu Kılavuz İlkelerinin Ekinde yer alan bir başvurunun reddine ilişkin nedenleri gösteren karşılaştırmalı tabloya bakınız.

37. Zorunlu “-ecek,-acak” kullanımı (“vatandaşlık verilecek...”), Madde 1(2)'de düzenlenen ve uygulama prosedürüne dâhil edilen koşulların karşılandığı hallerde Taraf Devletin kendi topraklarında doğan aksi takdirde vatansız olacak çocuklara vatandaşlık vermesine işaret etmektedir. Olası gerekliliklere dair listenin kapsamlı olması, Devletlerin, Sözleşmede belirtilenlere ek olarak vatandaşlık verilmesine ilişkin koşullar oluşturamayacakları anlamına gelir.²⁴ Bunun sonucu olarak, söz konusu bireyin ebeveynlerinin ülkede belirli türde bir ikamet sahibi olmalarının gerekli kılınması Madde 1(2) ile tutarlı değildir.²⁵ Benzer şekilde, aksi takdirde vatansız kalacak çocuklara ilişkin takdire bağlı bir vatandaşlık tanınması prosedürüne 1961 Sözleşmesi uyarınca izin verilemez. Bununla beraber, bir Devlet izin verilen koşullardan hiçbirini uygulamamayı tercih ederek sadece başvuru üzerine vatandaşlık verebilir.

Çocukluk çağının sonunda saptanmış süre içinde başvuru (1961 Sözleşmesi, Madde 1(2)(a))

38. Uluslararası insan hakları yükümlülükleri²⁶ gereğince, 1961 Sözleşmesi'nin 1 (1)(b) Maddesine göre başvuru üzerine vatandaşlık vermeyi tercih eden Taraf Devletler, kendi ülkelerinde doğan aksi takdirde vatansız kalacak çocukların başvurularını, doğumlarından sonra ve çocukluk dönemlerinde en kısa sürede kabul etmelidir.²⁷

39. Taraf Devletlerin kendi topraklarında doğan aksi takdirde vatansız kalacak bireylerden daha sonra başvuru almak üzere zaman sınırı koymaları halinde, bu Devletler, 1961 Sözleşmesi'nin 1(2)(a) Maddesine göre çocuk 18 yaşından geç olmamak üzere başlayan ve 21 yaşından erken olmamak üzere sona eren başvurularını kabul etmelidir. Bu hüküm, sözkonusu bireylerin reşit olduktan sonra başvurularını yapmak üzere en az üç senelik bir fırsat pencerelerinin olmasını sağlamaktadır.²⁸

Mutat ikamet (1961 Sözleşmesi 1(2)(b) Maddesi)

40. Devletler, kendi topraklarında doğan aksi takdirde vatansız olacak bireyin, o ülkenin vatandaşlığını alabilmesi için doğduğu ülkede “mutad ikamet” süresini doldurmasını öngörebilir. Bu süre, başvuru öncesinde beş yılı ve toplamda 10 yılı aşmayacak şeklindedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki standartların ışığında bu süreler uzundur. Bir başvuru prosedürü uygulayan ve belirli bir mutad ikamet süresi talep eden Devletlerin bu süreyi olabildiğince az tutmaları teşvik edilmektedir.²⁹

41. Daimi ikamet” terimi birkaç uluslararası belgede³⁰ yer almaktadır ve kalıcı, fiili ikamet olarak anlaşılmalıdır.³¹ Yasal veya resmi bir ikamet gerekliliğini ifade etmez.

²⁴ Bu, aynı zamanda 1(4). ve 4. Maddelerinin uygulama prosedürleri için de geçerlidir.

²⁵ Bu bağlamda, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesinde belirtilen ayrımcılık yapmama hükmünün kapsamı, özellikle 2. paragraf geçerlidir :“ Taraf Devletler, çocuğun, *statü*, eylemler, ifade edilen düşünceler veya *çocuğun ebeveynlerinin, yasal vasilerinin veya aile üyelerinin* (vurgu eklenmiştir) düşünceleri *bazında* ayrımcılığın ve cezalandırmanın tüm türlerine karşı korunmasını sağlamak üzere uygun tüm önlemleri alacaktır.

Lütfen yukarıdaki 34. ve 35. paragraflara bakınız.

²⁷ Bu, aynı zamanda 4. Maddenin uygulama prosedürü için de geçerlidir.

²⁸ Bundan başka, 1961 Sözleşmesi'nin 1(2)(a) Maddesi, ilgili kişinin başvuru yapmak için ebeveyn veya vasisinin onayını alma zorunluluğu olmadan en az bir sene başvuru yapmasına izin verilmesini öngörmektedir. Bu ek kural, birçok devletin reşitlik yaşını 21 olarak tuttuğu dönemlerde önem taşımaktaydı, ancak şimdi genellikle reşit olma yaşı 18 olduğundan daha az öneme sahiptir.

²⁹ Lütfen yukarıdaki 11. paragrafa bakınız. Bu, aynı zamanda 1(5) ve 4(2) Maddelerinde gerekli görülebilecek daimi ikamet süresi için de geçerlidir.

³⁰ Örneğin, bu terim, aynı zamanda Lahey Uluslararası Özel Hukuk Konferansları tarafından hazırlanan anlaşmalarda da kullanılmaktadır ve anlaşmayı hazırlayanlar, terimin kullanımını uyumlaştırmaya çalışmışlardır. Terim, ayrıca Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin 1A(2) paragrafında da yer almaktadır ve söz konusu anlaşmanın hazırlık çalışmalarına göre terim “vatansız başvuru sahibinin ikamet ettiği ve zulüm gördüğü ya da dönerse zulüm görmekten korktuğu ülke” anlamına gelmektedir. BM Mülteciler ve Vatansız Kişiler Özel Komitesi, Vatansızlık ve İlgili Kişiler Özel Komitesi Raporu (Lake

1961 Sözleşmesi, Taraf Devletlerin aksi takdirde vatansız kalacak bireyler tarafından edinilecek vatandaşlığa ilişkin başvuruyu yasal ikamet koşuluna bağlamalarına izin vermemektedir.

42. “Daimi ikamet”in fiili mahiyetinden şu sonuç çıkmaktadır; bir bireyin bir ülkede veya diğerinde daimimukim olup olmadığının tespitinin zor olduğu durumlarda, örneğin göçebe bir hayat sürmesi nedeniyle, bu tür insanların her iki ülkede de mutata mukim olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

43. Devletler, daimi mukimliği kanıtlamak üzere bireylere yönelik objektif kriterler oluşturabilir. Ancak, izin verilebilir ispat türlerinin listesi hiçbir zaman teferruatlı olmamalıdır.

Suç Geçmişi (1961 Sözleşmesi, 1(2)(c) Maddesi)

44. 1(2)(c) Maddesinde ortaya konduğu üzere, aksi takdirde vatansız olacak bir birey ulusal güvenliğe karşı işlemiş olduğu bir suçtan dolayı suçlu bulunmadığı ve de suç isnadına göre beş yıl veya daha fazla bir süre hapis cezası almadığı” izin verilebilir koşulu, bireyin suç geçmişine işaret eder, ebeveynlerinin eylemlerine değil.

45. Bir Devletin toprakları üzerinde usulsüz bulunmaya bağlı cezai sonuçlar, hiçbir zaman, aksi takdirde vatansız kalacak bir bireyi 1(2)(c) Maddesi uyarınca vatandaşlık ediniminden diskalifiye etmek üzere kullanılmamalıdır.³²

46. Bir suçun “ulusal güvenliğe karşı suç” olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği sadece ilgili Devlet tarafından yapılan nitelendirmeye dayalı olarak değil uluslararası standartlar nezdinde değerlendirilmelidir.³³ Benzer şekilde, belli eylemlerin suç olarak kabulü uluslararası insan hakları hukuku tarafından teminat altına alınan haklarla (örneğin; ifade özgürlüğü, toplantı yapma özgürlüğü ve din özgürlüğü) tutarlı olmalıdır ve bu gibi haklarla korunan eylemler 1(2)(c) Maddesinin amaçları doğrultusunda “suç” olarak kabul edilmeyebilir.³⁴ Cezalandırma standartları aynı zamanda uluslararası insan hakları hukuku ile tutarlı olmalıdır.

“Her zaman vatansız olmuş” (1961 Sözleşmesi, 1(2)(d) Maddesi)

47. Başvuru prosedürü vasıtasıyla vatandaşlık verilmesine yönelik 1961 Sözleşmesi'nin 1(2) Maddesinde yer alan son izin verilebilir koşul, Devletlerin, başvuru sahibinin “her zaman vatansız” (örneğin, doğumdan bu yana) olmuş olmasını talep etmesine izin vermektedir. Devlet açıkça kişinin her zaman vatansız olmuş olmasını gerekli görmüyorsa, o zaman, örneğin bir kişi eğer vatansız olarak doğmuş, vatandaşlık almış ancak bu vatandaşlığı kaybetmiş ve başvuru esnasında vatansız

Success, New York, 16 Ocak - 16 Şubat 1950), 17 Şubat 1950 E/1618; E/AC.35/5, s. 39, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/40aa15374.html> adresinde mevcut. Lütfen aynı zamanda BMMYK Mülteci Statüsünü Belirleme Prosedürleri ve Kriterleri El Kitabı, 103. paragrafa da bakınız. Lütfen ayrıca Devlet Halefiyeti Halinde Vatansızlığın Önlenmesine dair 2006 Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 1. Maddesi ve söz konusu Sözleşmeye ait Açıklama Raporu ve Avrupa Konseyinin (72) 1 sayılı Kararına da bakınız.

³¹ Bu aynı zamanda 1961 Sözleşmesi'nin 1(5) ve 4(2) Maddelerinde yer alan “mutata ikamet” terimi için de geçerlidir.

³² 1961 Sözleşmesi'nin 1(2)(b) Maddesinin, Devlete yalnızca, başvurudan önce doğum ülkesinin topraklarında, yasal ikamet süresi değil, mutata ikamet süresi talep etmesine izin verdiği gerçeği ile ilgili olarak lütfen ayrıca 40-41. paragraflara da bakınız. Bu yükümlülük, yasal olmayan ikameti suç sayarak engellenemez.

³³ Bu aynı zamanda 4(2) Maddesindeki ilgili şart için de geçerlidir. Bu olası hariç bırakma koşulu birçok durumda çok az ilgi taşımaktadır, çünkü uluslararası insan hakları yükümlülükleri gereğince vatandaşlık çok genç yaşta edinilmelidir, genellikle de cezai sorumluluğun isnat edilebilirliğinden önce. Lütfen yukarıdaki 11. paragrafa bakınız.

³⁴ Lütfen BM Yüksek Mülteciler Komiserliği, Hariç Bırakma Hükümlerinin Uygulanması Hakkında Artplan Notu: Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin 1F Maddesi, 4 Eylül 2003, benzer nitelikteki hususlara bakınız, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f5857d24.html> adresinde mevcuttur.

ise, söz konusu Devletin topraklarında doğan kişinin o Devletin vatandaşlığını alma hakkı vardır.³⁵

48. Devletin, "her zaman vatansız" olmuş bir bireyin 1(2)(d) Maddesindeki başvuru gereğince vatandaşlık almasını talep ettiği durumda, başvuru sahibinin her zaman vatansız olduğu farz edilmektedir ve durumun bunun tersi olduğunu kanıtlama yükümlülüğü devletindir. Başvuru sahibinin açık şekilde sahip olduğu bir başka Devlete ait yanlış veya hileli olarak elde edilmiş belgeler, bireyin her zaman vatansız olmuş olma varsayımını geçersiz kılmaz.

IV. TARAF DEVLETLERİN VATANDAŞLARININ ÇOCUĞU OLARAK YURTDIŞINDA DOĞAN AKSİ TAKDİRDE VATANSIZ OLACAK BİREYLERE VATANDAŞLIK VERİLMESİ (1961 SÖZLEŞMESİ, MADDE 1(4), 1(5) VE 4)

49. 1961 Sözleşmesi'nin 1. Maddesi, esas sorumluluğu, aksi takdirde vatansız kalacak çocukların topraklarında doğduğu Taraf Devletlere vermektedir. Sözleşme, ayrıca iki tali kural öngörmektedir.

Bir başka Taraf Devletin vatandaşlığını taşıyan ebeveynlerin çocuğu olarak bir Taraf Devlette doğan, vatandaşlık başvurusu için yaş sınırını kaçıran ya da doğduğu ülkede mutad ikamet gerekliliğini karşılayamayan çocuklar

50. İlk tali kural, 1961 Sözleşmesi'nin 1(4) Maddesinde yer almakta olup bir Taraf Devlette bir başka Taraf Devletin vatandaşı olan ebeveynlerin çocuğu olarak dünyaya gelmiş aksi takdirde vatansız olacak, ancak doğduğu ülkenin otomatik olarak vatandaşlığını almayan ve vatandaşlık başvurusu için yaş sınırını kaçıran ya da doğduğu yerin mutad ikamet gerekliliğini karşılayamayan çocuklar için geçerlidir. Böyle durumlarda, kendi vatandaşlarının çocuğuna (veya çocuklarına) vatandaşlık vermek, ebeveynlerin vatandaşı olduğu Taraf Devlet'in sorumluluğudur. Taraf Devletlerin yurtdışında bir başka Taraf Devlette kendi vatandaşlarının birinin çocuğu olarak dünyaya gelen çocuklara vatandaşlık verme zorunluluğu bulunduğu bu sınırlı koşullar altında, Devletler, bireyin başvuru yapmasını ve 1961 Sözleşmesi'nin 1(2) Maddesindekilere benzer şekilde 1961 Sözleşmesi'nin 1(5). Maddesinde düzenlenen kriterleri karşılamasını isteyebilir.³⁶

Taraf Olmayan bir Devlette doğmuş, aksi takdirde vatansız kalacak, Taraf Devlet Vatandaşlarının Çocukları

51. İkinci tali kural, bir Taraf Devlet vatandaşının aksi takdirde vatansız kalacak çocuklarının, Taraf Olmayan bir Devlette doğması durumunda geçerlidir. Bu kural, 1961 Sözleşmesi'nin 4. Maddesinde ortaya konmaktadır ve ebeveynlerin Taraf Devletin kendi vatandaşlarının yurtdışında doğmuş çocuğuna (veya çocuklarına) vatandaşlık vermesini gerektirir. 4. Madde, Taraf Devletlere, kendi vatandaşlarının yurtdışında doğmuş çocuklarına ya doğum üzerine otomatik olarak vatandaşlık verme ya da 4(2) Maddesinde listelenen detaylı koşullara tabi bir başvuru yapma seçeneğini sunmaktadır. Bu koşullar, bazı farklılıklarla, yine 1961 Sözleşmesi'nin 1(2). Maddesinde düzenlenenlerle aynıdır.³⁷

52. 1. Maddede olduğu gibi, 1961 Sözleşmesi'nin 4. Maddesi de uluslararası insan hakları hukukundaki gelişmeler ışığında okunmalıdır; özellikle Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7. Maddesinde yer aldığı üzere her çocuğun vatandaşlık edinme hakkı ve aynı Sözleşme'nin 3. Maddesinde yer alan çocuğun yüksek yararı ilkesi. Sonuç olarak, 1961 Sözleşme'ne Taraf Devletlerin, kendi vatandaşlarının çocuğu

³⁵ Bu, aynı zamanda 1(5) ve 4(2) Maddelerinde yer alan bir ebeveynin vatandaşlığının edinilmesi durumu için de geçerlidir.

³⁶ Ancak 1. Maddenin 2. ve 5. paragrafları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Lütfen Ek 1'deki başvuruların reddine ilişkin nedenler ile ilgili karşılaştırmalı tabloya bakınız.

³⁷ Lütfen Ek 1'deki başvuru reddine ilişkin nedenler ile ilgili karşılaştırmalı tabloya bakınız.

olarak yurtdışında doğmuş aksi takdirde vatansız kalacak çocuklara doğum üzerine otomatik olarak vatandaşlık vermesi ya da başvuru prosedürü bulunan Devletlerin doğumdan kısa bir süre sonra vatandaşlık vermesi gerekmektedir.³⁸

V. 1961 SÖZLEŞMESİ'NİN 1. VE 4. MADDELERİNDEKİ DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

a) Gerekli Bilgi

53. Başvuru sürecini tercih eden Taraf Devletler, vatandaşlık edinimi olasılığı, başvurunun nasıl yapılacağı ve yerine getirilmesi gereken koşullar hakkında aksi takdirde vatansız kalacak çocukların ebeveynlerine detaylı bilgi sağlamakla yükümlüdür.

54. Başvurunun nasıl yapılacağına ilişkin bilginin, çocukları aksi takdirde vatansız kalacak veya belirsiz tabiiyeti olacak Taraf Devletin topraklarında doğmuş ilgili bireylere sağlanması gerekmektedir. Genel bir bilgilendirme kampanyası yeterli değildir.

b) Ücretler

Taraf Devletlerin aksi takdirde vatansız kalacak bireylere başvuru üzerine vatandaşlık verdiği hallerde, Devletlerin bu tür başvuruları ücretsiz kabul etmeleri teşvik edilmektedir.³⁹ Belgelerin onaylanması gibi işlemler için yapılan harcamalar, bireylerin 1961 Sözleşmesi'nin 1. ve 4. Maddelerinde belirtildiği üzere başvuru yapmasına yönelik bir engel teşkil etmemelidir.

c) Doğum Kaydının Önemi

55. Çoğu Devletin mevzuatında, vatandaşlık, doğumda otomatik olarak bir vatandaştan intikal yoluyla veya bir Devletin topraklarında doğmuş olma sebebiyle edinilmektedir. Sonuç olarak, 1961 Sözleşmesi'nde belirlenen kurallar, bir çocuğun doğumunun kayıt edilip edilmemesinden bağımsız olarak işler. Bununla beraber, doğumun kaydı, soy ve doğum yerine ilişkin kanıt oluşturmak, dolayısıyla 1961 Sözleşmesi'nin ve ilgili insan hakları normlarının uygulanmasına dayanak oluşturmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 7. Maddesi özellikle *tüm* çocukların doğumda kayıt edilmesini gerektirmekte ve vatandaşlık, vatansızlık veya ebeveynlerin ikamet statüsünden bağımsız olarak uygulanmaktadır.

d) Anlaşma Yükümlülüklerinin Ulusal Hukukta Uygulanması

56. Taraf Devletler, vatandaşlık düzenlemelerini, 1961 Sözleşmesi'nde 1-4. Maddeleri kapsamındaki yükümlülüklerini uyguladıkları prosedürlere açıklık getiren bir biçimde formülleştirmeye ve ilgili tüm yargı süreci teminatlarını kapsama dâhil etmeye teşvik edilmektedir.

Bu, aynı zamanda, uluslararası anlaşmaların kendi anayasaları veya hukuk sistemlerine göre doğrudan uygulanabileceği ülkeler için de geçerlidir.

VI. TERKEDİLMİŞ ÇOCUKLAR

57. 1961 Sözleşmesi'nin 2. Maddesi, bir Taraf Devletin topraklarında terk edilmiş olarak bulunan çocukların (terk edilmiş çocuklar), o Devletin vatandaşlığını edinmesini öngörmektedir. Sözleşme, bir çocuğun terk edilmiş olarak kabul edileceği bir yaş tanımlamamaktadır. Sözleşme'nin (İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Rusça ve Çince) beş özgün metninin her birinde kullanılan "terk edilmiş" sözcüğü, bu terimin alışlagelmiş anlamında özellikle bu hüküm kapsamındaki çocukların yaşına ilişkin

³⁸ Lütfen yukarıdaki 11. paragrafa bakınız.

³⁹ 1961 Sözleşmesi'nin 1(2), 1(4) ve (5) ve 4(2) Maddelerince izin verilen kapsamlı gereklilikler listelerinde ücretin ödemesinden söz edilmemektedir.

bazı farklılıklar ortaya koymaktadır. Devlet uygulaması, söz konusu hükmün uygulandığı geniş çapta bir yaş aralığı göstermektedir. Muhtelif Taraf Devletler çok küçük yaşta terk edilmişlere (2 aylık veya daha küçük) vatandaşlık verilmesini sınırlarken, çoğu Taraf Devlet, kurallarını bazı durumlarda rüşet yaşı dâhil olmak üzere daha ileri yaşlara kadar çocukların lehine uygulamaktadır.

58. Asgari düzeyde, Taraf Devlet için terk edilmişlere vatandaşlık verme teminatı, ebeveynlerinin kimliği veya doğum yerlerine ilişkin henüz düzgün bir biçimde bilgi veremeyen tüm küçük çocuklar için geçerlidir. Bu, 1961 Sözleşmesi'nin hedef ve amacından, aynı zamanda her çocuğun vatandaşlık edinme hakkından gelmektedir. Bunun karşılığı bir yorum, bazı çocukları vatansız bırakacaktır.

59. Eğer bir Devlet terk edilmişlerin vatandaşlık edinimine ilişkin bir yaş sınırı belirlemişse, çocuğun yetkililer tarafından fark edildiği değil çocuğun bulunduğu tarihteki yaşı belirleyicidir.

60. 1961 Sözleşmesi'nin 2. Maddesi gereğince terk edilmişler tarafından edinilen vatandaşlık, sadece söz konusu çocuğun başka bir Devletin vatandaşı olduğu kanıtlanırsa kaybedilebilir.⁴⁰

61. Bir Taraf Devletin topraklarında ebeveyni olmaksızın doğan, bu şekilde kabul edilen çocuk (çocuğun evlilik dışı doğması ve çocuğu dünyaya getiren annenin yasal olarak çocuğun annesi kabul edilmemesi gibi nedenlerle) da terk edilmiş olarak muamele edilmeli ve hemen doğduğu yerin vatandaşlığını almalıdır.⁴¹

VII. GEMİDE VEYA UÇAKTA DOĞAN ÇOCUKLARA İLİŞKİN TEMİNATLARIN UYGULANMASI

62. 1961 Sözleşmesi'nin 3. Maddesi, 1961 Sözleşmesi'nin hükümlerinin uygulanmasına, özellikle de 1.2 ve 4. Maddelere ilişkin kapsama açıklık getirmeye hizmet etmektedir. Buna göre sırasıyla bir Taraf Devletin bayrağını taşıyan veya o Devlette kayıtlı bir gemi veya uçakta doğan çocuklar, doğumlarını takiben o Devletin topraklarında doğmuş olarak kabul edilir. 1961 Sözleşmesi'nin 3. Maddesinde öngörüldüğü üzere bir Taraf Devletin topraklarının "gemide" doğan çocuklara ilişkin genişletilmesi, ilgili geminin açık denizlerde açılmış olup olmamasına bakılmaksızın söz konusu Taraf Devlette kayıtlı tüm gemilere işaret etmekte şeklinde yorumlanmalıdır. Sonuç olarak, kişilerin bir Devlettten diğerine ulaşımını sağlamakta kullanılan küçük gemiler de bu hüküm altındaki "gemiler" olarak nitelenebilir. Uluslararası göl ve nehirlerde kullanılan "gemiler" de bu sınıfa girer. Ancak, tüm durumlarda gerekli koşul "geminin" Taraf Devlette kayıtlı olmasıdır.⁴²

63. 3. Maddede kullanılan terimlerin olağan anlamlarından, bir Taraf Devletin topraklarının sözkonusu Taraf Devletin bayrağını dalgalandıran gemilere ve o Devlette kayıtlı uçağa genişletilmesi hükmünün, ayrıca gemilerin bir başka Devletin karasularında veya limanında olması ya da uçağın bir başka Devletin havaalanında olması durumunda da geçerli olduğu sonucu çıkmaktadır.

⁴⁰ Lütfen Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'nin 7(1). Maddesi ile karşılaştırınız: Eğer çocuğun ebeveynleri veya doğum yeri daha sonra tespit edilirse ve çocuk bu ebeveynlerden (birinden) vatandaşlık alırsa veya doğduğu yer nedeniyle vatandaşlık almışsa, o zaman terk edilmişlik hükmüne bağlı olarak kazanılan vatandaşlık kaybedilebilir. Ancak, Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi'nin 7(3). Maddesine göre ebeveynlerin bulunması hiçbir zaman vatansızlığa neden olamaz.

⁴¹ Aynıısı, bir aile ilişkisi kurmak için annelerin evlilik dışı doğan çocukları kabul etme zorunluluğu bulunduğuna ilişkin gereklilikler içeren hukuk sistemleri için de geçerlidir.

⁴² BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin 91. Maddesi şunu öngörmektedir: "Her devlet, gemilere vatandaşlık vermeye, gemilerin topraklarında kaydedilmesi ve bayrağını dalgalandırmasına yönelik koşulları belirleyecektir". Bu yükümlülük, açık denizlerdeki gemileri etkilemektedir, ancak birçok Devlette (uluslararası) nehirlerde ve göllerde ulaşım sağlamak üzere yola çıkan gemilerin kaydedilmesine yönelik kurullar da bulunmaktadır.

VIII. GEÇİCİ HÜKÜMLER

64. 1961 Sözleşmesi'nin 12. Maddesi, eğer bir Devlet kendi topraklarında doğan, aksi takdirde vatansız kalacak çocuklara otomatik olarak vatandaşlık vermeyi tercih ederse, bu yükümlülüğün yalnızca 1961 Sözleşmesi'nin o devlet için yürürlüğe girmesinden sonra o Devletin topraklarında doğmuş çocuklar için geçerli olduğunu öngörmektedir

65. Diğer taraftan, bir Taraf Devlet aksi takdirde vatansız kalacak bireylere 1(1) ve 1(2) Maddesinin hükümlerine uygun olarak başvuru üzerine vatandaşlık vermeyi tercih ederse, kurallar, aynı zamanda Sözleşme ilgili Devlet için yürürlüğe girmeden önce doğan çocuklar için de geçerlidir. Bu durum, aynı zamanda 1(4) ve (5) ve 4. Maddelerde öngörülen başvuru prosedürleri için de geçerlidir. Bu geçici kural, 2. ve 4. Maddelerde başvuru vasıtasıyla vatandaşlık edinimine yönelik olarak Devletlerin koşul öne sürmeyi tercih ettikleri ve dolayısıyla anlaşmaya tabi olduktan sonra pek çok yıl geçene kadar söz konusu hükümler altındaki bireylere herhangi bir vatandaşlık verilmesinden kaçındıkları bir durumu önlemeyi amaçlamaktadır.⁴³ Bu Devletlerde, Sözleşme yürürlüğe girmeden önce doğan kişiler de bu nedenle Sözleşmesi'nin faydalarından istifade ederler. Sonuçta, eğer bir Devlet 1961 Sözleşme'ne 1 Ocak 2012'de taraf olduysa ve 1. ve 4. Maddeler uyarınca kanun gereği vatandaşlık edinimini tercih ettiyse, bu kural söz konusu Devletle ilgili olarak sadece Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihte veya daha sonrasında doğan çocuklar için geçerli olacaktır. Ancak, söz konusu Devlet bir başvuru prosedürü uygulamayı tercih etmişse, 12. Madde Sözleşme'nin söz konusu Devlette yürürlüğe girme tarihinden önce doğan vatansız kişilerin başvurularının alınmasına izin verilmesini gerektirecektir.

66. Otomatik olarak vatandaşlık edinimini tercih eden ülkelerin, Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinden önce doğan vatansız çocuklara yönelik geçici bir başvuru prosedürü sağlamaları teşvik edilmektedir.

⁴³ Lütfen şu belgelere bakınız: *Gelecekteki Vatansızlığın Ortadan Kaldırılması ya da Azaltılmasına Dair Birleşmiş Milletler Konferansı, Cenevre, 1959 ve New York, 1961. Tüm Parlamento Komitesi 6. Toplantısının Özet Kaydı A/CONF.9/C.1/SR.6 (6-4-1959), s. 7 ve Tüm Parlamento Komitesi 13. Toplantısının Özet Kaydı, A/CONF.9/C.1/SR.13 (10-4-1959), s. 9.*

EK
VATANDAŞLIK İÇİN BAŞVURULARA YÖNELİK İZİN VERİLEBİLİR KOŞULLARA
VURGUYLA 1961 SÖZLEŞMESİ'NİN 1. VE 4. MADDELERİNDEKİ HÜKÜMLERİN
KARŞILAŞTIRILMALI OLARAK GÖZDEN GEÇİRİLMESİ
(Her hükümün izin verdiği koşullar arasındaki farklılıklar aşağıda koyu renk ile belirtilmiştir)

Madde 1 (2)	1 (4) ve (5). Maddeler	4 (2). Madde
Yükümlülük, aksi takdirde vatansız kalacak olan çocuğun doğduğu Taraf Devletindir	Yükümlülük, çocuğun ebeveyninin vatandaşı olduğu Taraf Devletindir	Yükümlülük, çocuğun ebeveyninin vatandaşı olduğu Taraf Devletindir
Çocuk, o Taraf Devletin toprağında doğmuş	Çocuk, vatandaşlığını almadığı bir başka Taraf Devletin topraklarında doğmuş	Çocuk, Taraf olmayan bir başka Devletin topraklarında doğmuş
Taraf Devletin topraklarında doğan çocuğun aksi takdirde vatansız olacağı ve (ebeveynlerinden vatandaşlık almadığı) süreci ebeveynin vatandaşlığı önemsizdir	Çocuk, doğduğu ülke olmayan bir Taraf Devletin vatandaşının çocuğu olarak doğmuş	Taraf Devletin vatandaşının çocuğu olarak doğmuş
a) 18 yaşına gelmeden önceki bir süreden itibaren başlayarak ve 21 yaş bitmeden önceki dönemde oluşturulan başvuru. Bu, başvuru sahibinin yasal yetkiye ihtiyaç duymaksızın başvuru yapacağı en az bir yıl içermelidir.	a) başvuru sahibi 23 yaşından daha az olmayacak bir yaşa ulaştığında oluşturulan başvuru	a) başvuru sahibi 23 yaşından daha az olmayacak bir yaşa ulaştığında oluşturulan başvuru
b) hemen başvuru öncesinde beş yılı ve toplamda on yılı aşmayacak şekilde belirli süre mutat ikametgâh	b)hemen başvuru öncesinde üç yılı aşmayacak şekilde belirli süre mutat ikametgâh	b)hemen başvuru öncesinde üç yılı aşmayacak şekilde belirli süre daimi ikametgâh
c) ulusal güvenliğe karşı işlenen suç karşı hiçbir cezalandırma yok veya suç isnadına göre beş yıl veya daha uzun süreli hapis cezası	Lütfen dikkat: sabıka kaydı nedeniyle doğum yerinde başvuru reddedildiyse, 1(4) Maddesi geçerli değil	c) ulusal güvenliğe karşı işlenmiş bir suç nedeniyle herhangi bir cezalandırma yok
d) başvuru sahibi her zaman vatansız olmuştur	c) başvuru sahibi her zaman vatansız olmuştur	d) başvuru sahibi her zaman vatansız olmuştur